

УДК 338.27+336.61+336.63+336.64

Р. А. Кравець

*Львівський національний університет імені Івана Франка***МІСЦЕ ФІНАНСОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ**

Забезпечення управлінської системи якісною прогнозою інформацією є надзвичайно важливим для підвищення ефективності управлінських рішень, які нею продукуються. З метою реалізації відповідної потреби, фінансове прогнозування розглядається як важливий механізм формування необхідної для управлінської системи прогнозою інформації.

Ключові слова: фінансове прогнозування, система управління, управлінське рішення.

Обеспечение управленческой системы качественной прогнозной информацией является чрезвычайно важным для повышения эффективности управленческих решений, которые ею продуцируются. С целью реализации соответствующей потребности, финансовое прогнозирование рассматривается как важный механизм формирования необходимой для управленческой системы прогнозной информации.

Ключевые слова: финансовое прогнозирование, система управления, управленческое решение

Providing high-quality forecasting information to the management system is essential to improve the efficiency of management decisions generated by this system. To realize the corresponding demand, the article scrutinizes the financial forecasting as an important mechanism in the formation of predictive information necessary for management system.

Keywords: financial forecasting, management system, management solutions.

Налагодження ефективних механізмів функціонування економіки є передумовою благополуччя населення та стійкості державних позицій у міжнародних відносинах. Формування міцної економіки залежить від багатьох факторів, серед яких одним із ключових є ефективність системи управління економікою держави в цілому, та реальним сектором зокрема. Системі управління економікою України притаманні низка недоліків та різноманітних негативних тенденцій, які обмежують можливості розвитку держави, зокрема, необхідно відзначити застарілі механізми розробки та реалізації управлінських рішень, надзвичайно розвинену корупційну та бюрократичну складову, відсутність комплексного підходу при прийнятті управлінських рішень. Особливо яскраво негативні тенденції проявляються в реальному секторі економіки України, міжнародна конкурентоспроможність якого невпинно знижується, що негативно впливає на усю економіку держави. У зв'язку з цим, подолання негативних особливостей системи управління економічними процесами та налагодження її ефективних механізмів є надзвичайно важливим напрямом реформування національної економіки. Необхідно зазначити, що однією із особливо важливих складових удосконалення системи управління національною економікою є підвищення рівня пристосування її управлінських рішень до майбутніх змін, що можливо при одержанні якісної прогнозою інформації за допомогою механізмів фінансового прогнозування.

Дослідженням особливостей системи управління та місця в ній фінансового прогнозування займалися Азрилиян А. Н. [1], Бондаренко С. В. [11], Бусел В. Т. [2], Діденко О. М. [11], Єгоршина А. П. [10], Зуб А. Т. [4], Краснов А. Г. [7], Кураков Л. П. [7], Малиновський В. Я. [8], Мангутов І. С. [9], Мочерний С. В. [3], Назаров А. В. [7], Никандрова Н. Д. [10], Петров А. А. [9], Федоренко В. Г. [11], та інші.

Метою даної роботи є дослідження сутності системи управління, місця фінансового прогнозування в структурі системи управління національною економікою, визначення його значимості в процесі прийняття виважених управлінських рішень, та пошук напрямів розвитку системи управління економікою України з допомогою механізмів фінансового прогнозування.

Дослідження поняття «система управління» та його особливостей, необхідно розпочати із визначення сутності категорії «управління». В сучасному світі, у зв'язку із постійним зростанням значимості якісного управління, зростає і увага науковців до відповідного процесу, внаслідок чого сформовано значний обсяг поглядів, щодо його сутності, які акцентують увагу на певних його особливостях. Вважаємо за необхідне виділити окремі із них, зокрема Бутсел В. Т. у «Великому словнику української мови» під управлінням розуміє спрямування діяльності, роботи кого-, чого-небудь; спрямування ходу, перебігу якогось процесу, вплив на розвиток чого-небудь [2]. В певній мірі продовжують та конкретизують вказану думку Шарапов О. Д., Дербенцев В. Д. та Семьонов Д. Є., які вважають, що процес управління полягає у здійсненні цілеспрямованого впливу на систему з метою досягнення нею бажаного стану [6]. Важливим уточненням останнього визначення є акцентування уваги на меті здійснення впливу, яка є однією із ключових складових управління. Окрім цього, Малиновський В. Я. вказує на важливі аспекти сутності управління, яке розглядає як функцію організованих систем, що забезпечує збереження їх структури, підтримку режиму діяльності, досягнення поставленої мети [8]. Тут наголошується на особливості, яка полягає у тому, що управління можливе лише в певним чином організованій системі, а розрізненими, непідконтрольними об'єктами управління неможливе. Приживара С. В. вважає, що управління це вид діяльності, предметом якої є діяльність інших людей і метою якої є розвиток об'єкта управління [12]. Федоренко В. Г з економічної точки зору управління, розглядає як керування людьми, процесами, елементами і системами соціально-економічного та політичного життя суспільства спрямоване на досягнення певної мети [11]. В свою чергу, Конащук В. Л. зосереджує увагу на економічних методах управління, під якими розуміє такі методи, які реалізують матеріальні інтереси участі людини у виробничих процесах (будь-якій іншій діяльності) через використання товарно-грошових відносин [6].

Розглянувши вищенаведені визначення, під управлінням розумітимемо процес здійснення впливу, в певним чином організованій системі, з метою досягнення визначеної мети.

Ефективне управління є важливим фактором розвитку економічних систем як на макро-, так і на мікроекономічних рівнях, у зв'язку з чим можливість оптимізації процесу функціонування управлінської системи привернула увагу багатьох дослідників всього світу. Варто зазначити, що серед науковців відсутні єдині погляди щодо шляхів підвищення ефективності управлінських процесів, як і відсутня єдність щодо визначення поняття «система управління», що пов'язано із широким спектром особливостей вказаної системи, які намагаються відобразити дослідники в сформованих визначеннях. Проаналізувавши різні підходи до трактування категорії «система управління», вважаємо, що кожне із них виводить на передній план окремі аспекти даного поняття. Дослідивши визначення вказаного поняття, вважаємо, що система управління – це цілісне організаційне поєднання суб'єктів управління, підпорядкованих визначеній ієрархії, які здійснюють управлінську діяльність з метою досягнення поставлених цілей та завдань (табл. 1).

Підходи до визначення сутності поняття «система управління»	
Автор	Визначення
Мочерний С. В. [3]	Комплекс взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих і узгоджених методів, форм і засобів управління, що використовуються органами управління, управлінським апаратом на макро- і мікрорівнях
Ячменева В. М. [18]	Сукупність взаємозв'язаних дій, принципів, методів, засобів, форм і процесів управління, необхідних для узгодження спільної діяльності людей
Кураков Л. П., Краснов А. Г., Назаров А. В. [7]	Одне з основних понять науки управління і являє собою сукупність елементів, функціонування яких забезпечує ефективну діяльність, спрямовану на досягнення мети, тобто передбаченого результату
Азрилиян А. Н. [1]	Елемент організаційної структури фірми, до якої входять системи фінансування, планування, контролю за випуском продукції, обліку і т.п. Головна проблема полягає у виявленні рівня відповідності існуючих систем запланованій стратегії фірми
Зуб А. Т. [4]	Безліч закономірно пов'язаних один з одним елементів управління (цілей, структури, задач, технологій, персоналу), об'єднаних в механізм, який надає можливість досягати поставлені цілі, приймати скоординовані та ефективні рішення
Єгоршина А. П., Никандрова Н. Д. [10]	Безліч взаємопов'язаних елементів, що становлять єдине ціле і реалізують процес управління для досягнення поставлених цілей
Мангутов І. С. [9]	Цілісна єдність керуючої і керованої систем організації. Предметно віддзеркалюється в схемах організованих структур управління із відображенням суб'єктно-об'єктних ієрархічних «супідрядних» адміністративних зв'язків, ланок і рівнів управління, лінійних і функціональних керівників, управлінських функціональних посад та органів
Калюжна Н. Г. [9]	Ієрархічно впорядкований і цілеспрямовано діючий комплекс взаємопов'язаних елементів, яким притаманні інтегративні властивості та з допомогою яких відбуваються процеси управління

Ефективна системи управління є важливою передумовою суспільно-економічного розвитку держави, при цьому якість вітчизняних управлінських процесів є надзвичайно низькою, що є ключовим фактором негативних тенденцій практично у всіх сферах діяльності в Україні. Неefективне управління особливо негативно впливає на тенденції в реальному секторі економіки, що перекреслює усі переваги вітчизняної економіки та обмежує можливості до зміцнення держави.

Сучасна система управління економікою України сформувалась внаслідок поступової трансформації механізмів командно-адміністративної економіки у механізми ринкової економіки, проте рішення відкинути негативну управлінську практику минулого не вдалось, як наслідок національний варіант ринкової економіки характеризується нестабільністю нових для України ринкових механізмів, додатково послаблених усталеними негативними тенденціями адміністративно-командної економіки. У зв'язку з цим, необхідно розуміти, що система управління економікою України є надзвичайно складним механізмом, ефективність кожного елементу якого впливає на якість економічного управління в цілому. Управління національною економікою здійснює розгалужена система органів та установ, які покликані забезпечити умови стабільного функціонування економічних систем та сформувати передумови для економічного розвитку. Цілісна система управління економікою володіє циклічним характером, який передбачає збір інформації та її ретельне дослідження, розробку та затвердження управлінських рішень, здійснення управлінського впливу, після чого цикл розпочинається знову (рис. 1). У зв'язку із тривалим періодом неefективного управління національна економіка характеризується виснаженням потенціалу та потребує налагодження виваженої системи прийняття управлінських рішень.

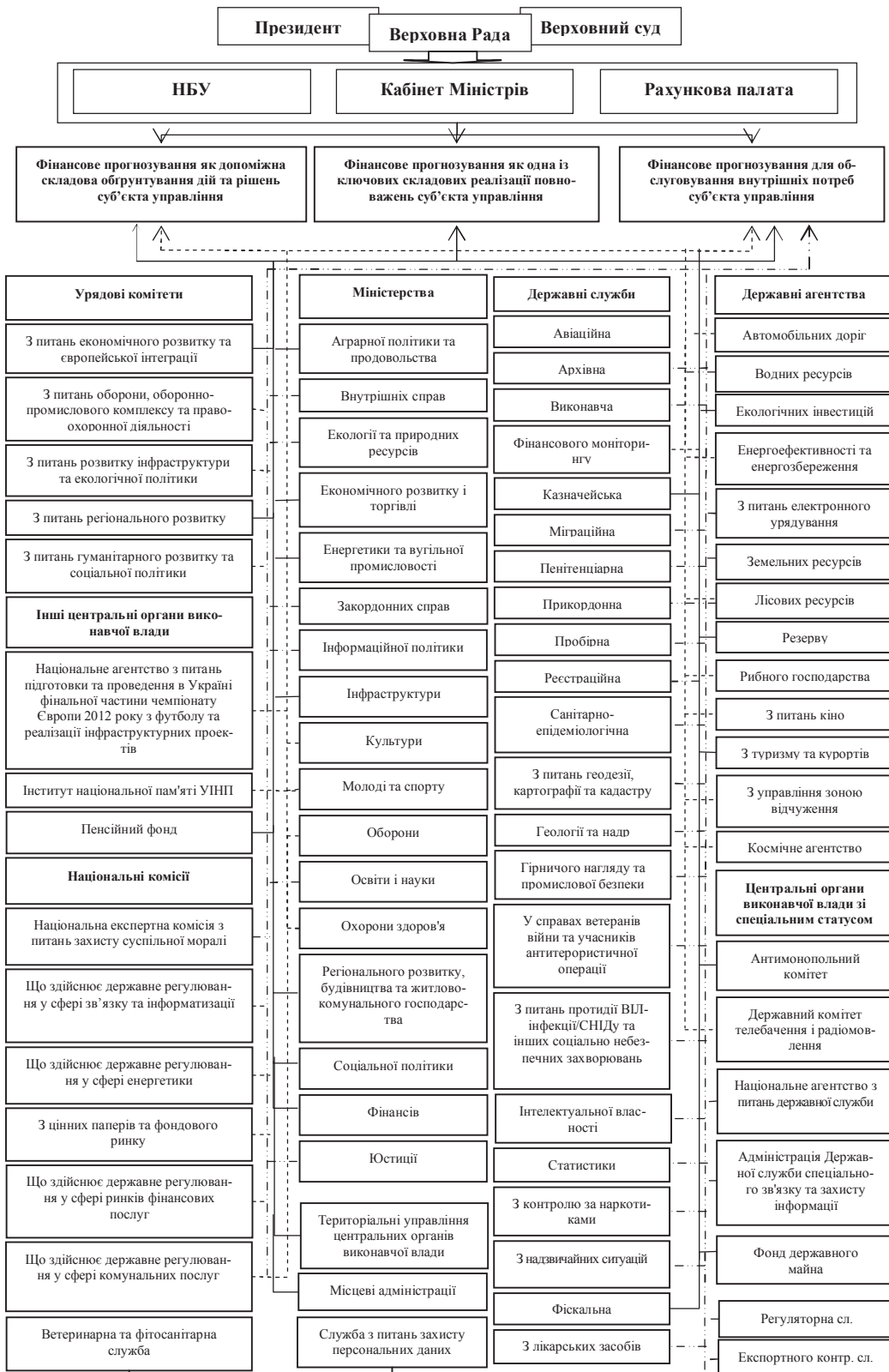

Рис. 1. Місце фінансового прогнозування в системі управління національною економікою

З огляду на сутність управління та спрямованість практично усіх його механізмів, необхідно зазначити, що ефективність управлінського впливу залежить від перебігу майбутніх явищ та тенденцій, у зв'язку з чим, серед інших складових управлінського процесу особливо важливе місце займають механізми, які дозволяють формувати управлінські рішення максимально адаптованими до майбутніх тенденцій. Одним із ключових механізмів, який забезпечує управлінську систему необхідною прогностичною інформацією є фінансове прогнозування, яке дозволяє оцінити ймовірні результати економічних процесів та визначити найбільш оптимальні управлінські рішення.

Значимість фінансового прогнозування варто розглядати у розрізі пов'язаних з ним завдань та повноважень органів та установ управління економікою України. Необхідно розуміти, що рівень потреб у фінансовому прогнозуванні для суб'єктів управління є різним, проте для основної їхньої частини, фінансове прогнозування є важливою передумовою прийняття виважених управлінських рішень та досягнення поставлених цілей. У зв'язку із відмінністю потреб суб'єктів системи управління національною економікою у фінансовому прогнозуванні схематично відобразимо на рис. 1. місце фінансового прогнозування у вказаній системі та вкажемо рівні потреб суб'єктів управління в прогнозуванні.

Наведені на рис. 1. ключові рівні зв'язків суб'єктів системи управління національною економікою з фінансовим прогнозуванням можна охарактеризувати наступним чином:

1. Застосування фінансового прогнозування є об'єктивною необхідністю для реалізації безпосередніх повноважень суб'єкта управління, в основному зосередженість на економічних процесах. На цьому рівні, фінансове прогнозування повинне використовуватися надзвичайно інтенсивно, а його ефективність відчутно впливає на результати діяльності суб'єкта управління.

2. Фінансове прогнозування як допоміжна складова обґрунтування дій та рішень суб'єкта управління, у випадках зосередження на цілях побічно взаємодіючих із економікою держави. Застосування фінансового прогнозування обмежене обґрунтуванням окремих рішень та дій суб'єкта управління, і як наслідок якість сформованих прогнозів впливає на результати діяльності суб'єкта управління обмежено.

3. Фінансове прогнозування для обслуговування внутрішніх потреб суб'єкта управління, що пов'язано із необхідністю ефективно забезпечити його діяльність. Використання фінансового прогнозування дозволяє оптимізувати фінансову діяльність суб'єкта управління, проте не є ключовими в процесі реалізації його основних повноважень.

З рис. 1 бачимо, що фінансове прогнозування тісно пов'язане із різними елементами системи управління і формує передумови якісної реалізації їхніх повноважень. З метою ширшого відображення місця фінансового прогнозування в системі управління національною економікою, детальніше розглянемо їхню взаємодію із окремими суб'єктами управління.

Ключовим органом виконавчої влади та разом з тим і економічного управління є Кабінет Міністрів України. Напрями діяльності КМУ пов'язані із застосуванням фінансового прогнозування наведено на рис. 2. Підготовка програм та прогнозів економічного та соціального розвитку України є важливим етапом формування виважених управлінських рішень, оскільки дозволяє визначити тенденції, які із високим рівнем ймовірності матимуть місце у майбутньому, а уже на їх основі існує можливість розробити ефективні програми економічного

та соціального розвитку. Поєднавши вказані складові КМУ спроможний стимулювати розвиток економіки України, зокрема проводити заходи з зміцнення реального сектору економіки держави, та зупиняти чи попереджати негативні тенденції, проте це можливо лише при ефективному застосуванні механізмів фінансового прогнозування.

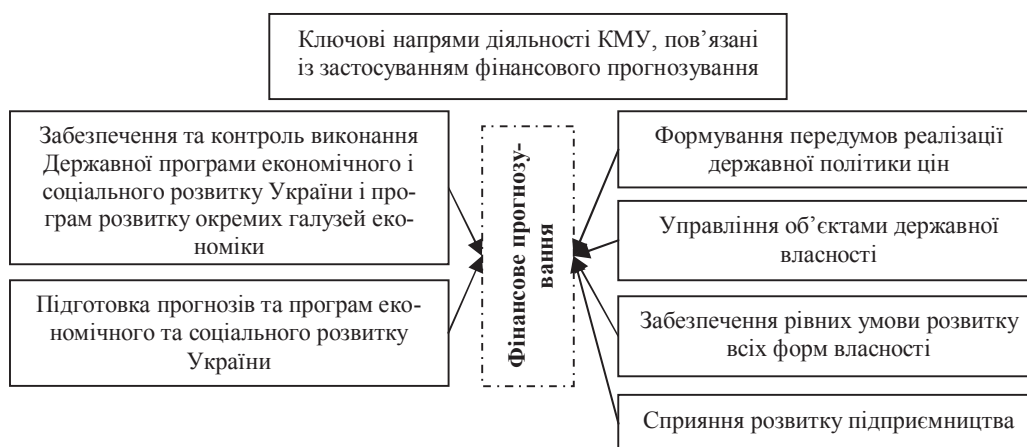

Рис. 2. Ключові напрями діяльності КМУ, пов'язані із застосуванням фінансового прогнозування

Важливим завданням КМУ є забезпечення контрольованих тенденцій зміни цін, проте необхідно зазначити, що рівень цін є результативним показником, який залежить від безлічі факторів, тобто поточна зміна цін спричинена економічними процесами, які уже відбулись чи певний час відбуваються. КМУ покликаний передбачати та управляти ціноутворюючими процесами, для чого необхідно формувати якісну прогнозну інформацію. Застосувавши фінансове прогнозування на етапі розробки управлінських рішень, КМУ одержує можливість попереджувати надмірні цінові коливання та контролювати їх.

Дослідження ефективності різних форм власності дозволяє КМУ ефективно контролювати розвиток кожної із них, зокрема з метою оптимального управління об'єктами державної власності та доречністю процесів приватизації чи націоналізації. Сформовані на основі якісних фінансових прогнозів рішення дозволяють забезпечувати захист державних інтересів та уникнути утистки інших форм власності.

Ще одним важливим завданням КМУ є розвиток підприємництва, оскільки в розвинених країнах світу підприємництво є однією із ключових факторів зростання економіки держави, а його стимулювання належить до пріоритетних завдань економічного управління. В Україні підприємництво є надзвичайно слабким, що пов'язано із багатьма причинами, наприклад такими як зубожіння населення, яке призводить до зниження підприємницької активності, та відсутності якісної прогнозної інформації, що підвищує ризики підприємницької діяльності. Подолання проблеми відсутності у населення фінансових ресурсів в короткостроковому періоді є практично неможливим, в цей час, підвищення якості прогнозної інформації можливе у випадку підвищення ефективності застосування механізмів фінансового прогнозування. У зв'язку з цим, одним із ключових кроків розвитку підприємництва є налагодження якісного фінансового прогнозування, що дозволить забезпечити підприємницьку діяльність необхідною прогнозною інформацією та сформувати передумови убезпечення від частини небезпек

невизначеного майбутнього. Потрібно розуміти, що розробка та реалізація КМУ ефективних програм розвитку економіки держави неможлива без застосування механізмів фінансового прогнозування, у зв'язку з цим, повноцінне використання можливостей фінансового прогнозування є важливою передумовою підвищення якості державного управління.

Кабінет міністрів України очолює органи виконавчої влади, проте в своїй діяльності він спирається на діяльність підлеглих йому міністерств, комітетів, агентств, комісій та інших органів і установ, значна частина яких в своїй діяльності також доцільно активно використовувати механізми фінансового прогнозування (рис. 1).

Необхідно розуміти, що прийняття ефективних управлінських рішень необхідне не лише на найвищому управлінському рівні, такому як КМУ, але й усіма іншими складовими системи управління, що є передумовою здійснення якісного управлінського впливу на економічні процеси. Одними із ключових складових системи управління національною економікою є міністерства та органи центральної влади, для яких фінансове прогнозування є не менш важливим, ніж для КМУ, оскільки його механізми є однією із важливих передумов ефективного виконання покладених на них повноважень (рис. 3).

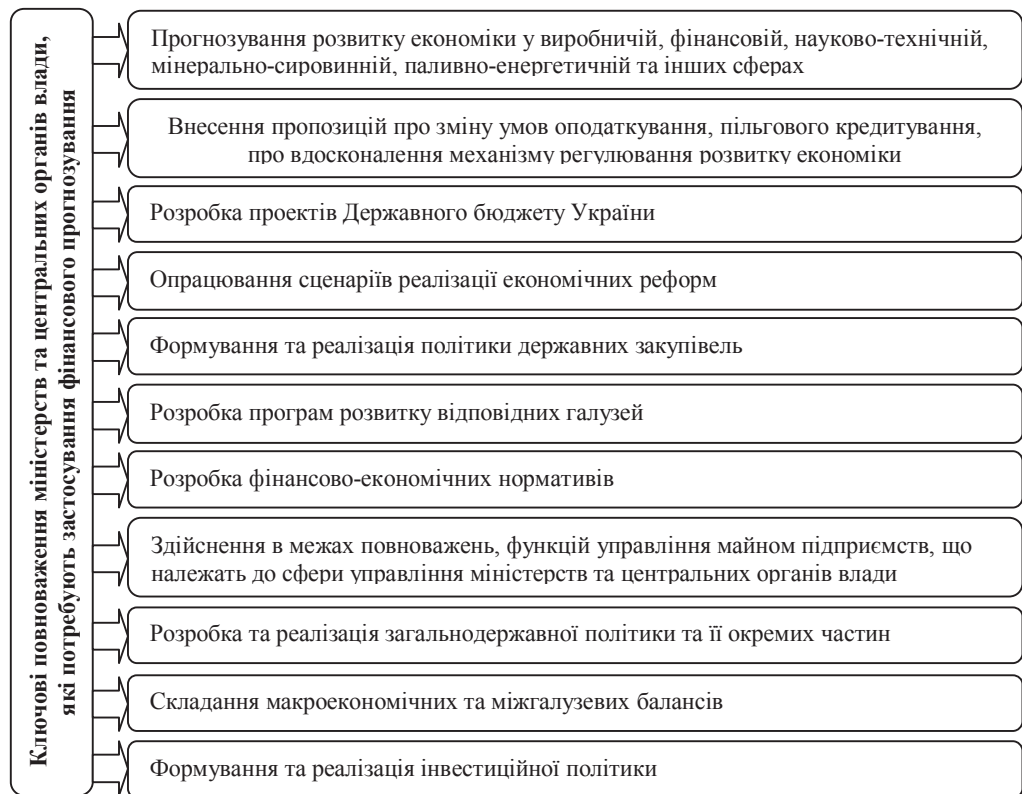

Рис. 3. Ключові повноваження міністерств та центральних органів влади, які потребують застосування фінансового прогнозування (склав автор на підставі [15])

Міністерства України є важливими суб'єктами системи управління національною економікою, які визначають ключові орієнтири розвитку держави в межах

виділених їм повноважень, організують роботу з їх досягнення та контролюють тенденції відповідних процесів. Розуміння можливих наслідків прийнятих ними рішень є важливою передумовою ефективності міністерського управління, у зв'язку з чим, в процесі діяльності міністерствам особливо важливо володіти якісною прогнозною інформацією. З рис. 1 бачимо, що значна частина міністерств потребують інтенсивного використання механізмів фінансового прогнозування, наприклад реалізація повноважень: Міністерства фінансів та Міністерства економічного розвитку і торгівлі політики нерозривно пов'язана із необхідністю контролювати тенденції розвитку економічних процесів. На Міністерство фінансів покладатиметься надзвичайно широкий обсяг завдань у сфері управління фінансами, значна частина яких надзвичайно тісно пов'язана із необхідністю використання механізмів фінансового прогнозування, наприклад завданнями Міністерства фінансів є:

- 1) забезпечення концентрації фінансових ресурсів на пріоритетних напрямках соціально-економічного розвитку України;
- 2) здійснення заходів із підвищення ефективності управління державними фінансами;
- 3) проведення разом з іншими органами виконавчої влади аналізу фінансово-економічного стану держави, перспектив її дальшого розвитку;
- 4) розроблення в установленому порядку проекту закону про Державний бюджет України;
- 5) розроблення в установленому порядку прогнозу Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди;

Важливим фінансове прогнозування є і для Міністерства економічного розвитку і торгівлі, наприклад його застосування необхідне при здійсненні таких повноважень:

- 1) аналіз стану та тенденцій економічного і соціального розвитку України, секторів та галузей економіки, адміністративно-територіальних одиниць, розробка пропозицій щодо пріоритетних напрямів розвитку та реформування економіки, урахування принципів сталого розвитку, здійснення державного прогнозування економічного і соціального розвитку України та підготовки відповідних планів і програм, складання прогнозних зведених національних рахунків для економіки в цілому;
- 2) підготовка із іншими уповноваженими органами влади, прогнозів економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткостроковий періоди, проект Державної програми економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період;
- 3) погодження прогнозів розвитку галузей економіки на середньо- та короткостроковий періоди, проекти програм розвитку галузей економіки;

Необхідно зазначити, що і міністерства, основні цілі яких є в меншій мірі пов'язані із економічними процесами, потребують застосування фінансового прогнозування, так Міністерство оборони та Міністерство охорони здоров'я повинні обґрунтовано виражати очікувані потреби міністерств чи їхніх окремих програм у фінансуванні, обсягах необхідних резервів, можливих обсягах грошових надходжень та інших аспектах діяльності. Міністерство оборони покликане, серед іншого, проводити заходи соціально-економічного забезпечення військовослужбовців, формувати оборонний бюджет, забезпечувати функціонування національної економіки в особливий період, керувати економічною та фінансовою роботою Збройних Сил, у зв'язку з чим, використання механізмів фінансового

прогнозування є однією із передумов виконання частини функцій Міністерства оборони України. Міністерство охорони здоров'я також потребує визначення перспективних фінансових тенденцій та їх прогнозних наслідків, оскільки воно бере участь у розробленні проектів Державної програми економічного і соціального розвитку України, Державного бюджету України, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, бере участь у формуванні та реалізації інвестиційної політики у сфері охорони здоров'я.

Навіть діяльність міністерств, ключові завдання яких спрямовані на ті суспільні відносини, які віддалені від економічних процесів, такі як Міністерства юстиції, Міністерство внутрішніх справ чи Міністерство закордонних справ потребують застосування механізмів фінансового прогнозування, наприклад для збалансування грошових потоків з метою забезпечення стабільного функціонування міністерства та підвідомчих йому установ. Також, важливим елементом системи управління є державні служби України, які забезпечують реалізацію державної політики, шляхом спеціалізації зусиль окремих структур на реалізації суспільно значимих відносин. Значна частина державних служб в процесі реалізації власних повноважень повинна активно використовувати фінансове прогнозування, так основними завданнями Казначейської служби України є внесення пропозицій щодо формування та реалізація державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів. Реалізація вказаного завдання передбачає потребу збалансування грошових потоків і як наслідок необхідність застосування фінансового прогнозування, з метою контролю очікуваних вхідних та вихідних грошових потоків та дослідження можливостей їхнього збалансування. Надзвичайно важливі механізми фінансового прогнозування для роботи Фіскальної служби України, основними завданнями якої є реалізація державної податкової та митної політики, в процесі виконання якого необхідне формування прогнозних значень податкових чи митних надходжень з метою контролю їх обсягів та розробки державних програм розподілу ресурсів. Державна служба фінансового моніторингу займається запобіганням та протидією легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що потребує розуміння тенденцій які розвиваються в національній економіці. Одними із завдань Держфінмоніторингу є розробка фінансових показників до проекту Державного бюджету України на наступний рік та державних програм, пов'язаних з діяльністю Держфінмоніторингу, що безпосередньо пов'язано із застосуванням механізмів фінансового прогнозування. З огляду на це, бачимо що в діяльності державних служб застосування фінансового прогнозування є важливою передумовою якісного виконання покладених на них повноважень.

Окрім міністерств та державних служб, важливим елементом системи управління є урядові комітети, які покликані підвищити ефективність реалізації урядових повноважень, координації дій органів виконавчої влади, попереднього розгляду проектів нормативно-правових актів, концепцій реалізації державної політики, інших документів, що подаються на розгляд урядові. В певній мірі, урядові комітети є зв'язною ланкою КМУ та органів виконавчої влади, щодо досягнення особливо важливих цілей державної політики. Серед інших необхідно виділити Комітет «З питань економічного розвитку та європейської інтеграції» та Комітет «З питань регіонального розвитку», одними із ключових завдань яких є регламентування економічних процесів, ефективна реалізація яких потребує розуміння можливих наслідків нормативних змін, через що і формується необхідність застосування механізмів фінансового прогнозування.

Важливим фінансове прогнозування є і для державних агентств, зокрема Державне агентство резерву займається управлінням державним резервом, при цьому ефективно управління державним резервом потребує забезпечення якісною прогноною інформацією, наприклад з метою надання пропозицій до проекту Державного бюджету України на наступний рік у частині структури видатків на забезпечення функціонування системи державного резерву. Фонд державного майна також пов'язаний із необхідністю використовувати механізми фінансового прогнозування, наприклад для оцінки обсягів ймовірних майбутніх надходжень від державного майна, чи витрат на його утримання, визначення оптимального періоду проведення конкурсу приватизації та виконання інших завдань.

Значимим елементом реалізації державної економічної політики є також і Пенсійний фонд України, який спрямовується і координується КМУ через Міністерство соціальної політики. Серед загальної сукупності повноважень, виконання яких потребує застосування фінансового прогнозування, необхідно виділити складання бюджету Пенсійного фонду України на наступний рік, який спирається на прогнозу інформацію щодо безлічі економічних тенденцій.

Фінансове прогнозування займає важливе місце в системі управління економікою України і на рівні місцевих органів управління (рис. 4).

Рис. 4. Ключові функції місцевих органів управління, пов'язані із використанням фінансовим прогнозуванням (склав автор на підставі [17])

Розглянувши ключові функції місцевих органів управління, пов'язані із використанням фінансового прогнозування, очевидно, що і на вказаному управлінському рівні фінансове прогнозування відіграє надзвичайно важливу роль. В сфері соціально економічного розвитку регіону особливо важливим завданням, яке стоїть перед фінансовим прогнозуванням є розробка та надання інформації, щодо обґрунтування чи спростування управлінських рішень та оперативний контроль їхнього виконання в межах окремих територіально-адміністративних одиниць, що дозволяє більш точно, у порівнянні із загальнодержавним рівнем управління, визначити перспективні та небезпечні фінансово-економічні тенденції. Аналогічним чином і у сфері бюджету та фінансів, застосування можливостей фінансового прогнозування на рівні територіальних управлінь та місцевих органів влади, дозволяє максимально пристосувати загальнодержавні програми до вимог окремих територій та врахувати їхні потреби як в межах бюджетно-фінансових процесів на місцевому рівні, так і на загальнодержавному. При цьому необхідно зазначити, що ефективність застосування механізмів фінансового прогнозування та сама практика їхнього застосування в системі управління економікою України є надзвичайно низькою, що пов'язано із значним обсягом перешкод (рис. 5).

Рис. 5. Перешкоди на шляху ефективного фінансового прогнозування в умовах економіки України

Серед сукупності перешкод, наведених на рис. 5, вважаємо за необхідне виділити відсутність комплексного підходу у процесі фінансового прогнозування, яка значно знижує якість прогнозування. Комплексний підхід, при налагодженні фінансового прогнозування економіки України, покликаний усунути неузгодженість дій суб'єктів управління, відсутність напрацьованих прогнозних підходів та низький рівень взаємодії суб'єктів управлінської системи.

Розглянувши роль фінансового прогнозування для суб'єктів управлінської системи, бачимо, що застосування прогнозних механізмів є важливою складовою їх діяльності і однією із ключових передумов забезпечення ефективності усієї управлінської системи. Попри те, що потреба застосування фінансового прогнозування стоїть перед переважною більшістю суб'єктів управлінської системи, використання можливостей цих механізмів здійснює лише обмежена частина управлінської системи. При цьому, суб'єкти управління, які таки використовують фінансове прогнозування, часто здійснюють це без належної відповідальності та системності, відірвано від інших суб'єктів управління, із застосуванням непридатних підходів та механізмів, що відчутно знижує його ефективність.

Враховуючи значимість фінансового прогнозування на різних рівнях управління економікою України необхідно зазначити, що інтегрування сучасних механізмів фінансового прогнозування та об'єднання розрізаних прогнозних дій у цілісний комплекс повинне стати важливим фактором удосконалення всієї системи управління. На нашу думку, ключовими напрямками розвитку системи управління, в частині застосування фінансового прогнозування, повинне стати:

1. Повноцінне інтегрування механізмів фінансового прогнозування в національну систему управління економічними процесами.
2. Формування комплексної стратегії дій, щодо організації цілісного процесу фінансового прогнозування на усіх рівнях системи управління, з метою належного забезпечення суб'єктів управління прогнозною інформацією.
3. Впровадження практики максимально активного застосування механізмів фінансового прогнозування, при прийнятті управлінських рішень суб'єктами управлінської системи, ключові завдання яких пов'язані із економічними процесами.
4. Дослідження можливостей підвищення якості застосування механізмів фінансового прогнозування в умовах економіки України та їх удосконалення.
5. Використання фінансового прогнозування, як засобу зниження тіньової складової економіки України шляхом одержання контрольних орієнтирів прогнозних фінансових показників.

Висновки. Система управління економікою України є складною багаторівневою структурою, а механізми фінансового прогнозування знаходять своє застосування практично на усіх її рівнях. Розглянувши зв'язок фінансового прогнозування із суб'єктами системи управління економікою, бачимо, що фінансове прогнозування цілому, застосування фінансового прогнозування дозволяє контролювати тенденції розвитку економічних процесів та оцінювати ймовірні результати управлінських рішень чи бездіяльності, проте потрібно пам'ятати, що позитивний вплив фінансового прогнозування можливий лише у випадку якісного використання його механізмів та можливостей. У зв'язку з цим, фінансове прогнозування тенденцій економіки держави чи її окремих секторів повинне відбуватись у комплексному вимірі, тобто одержані прогнози усіх суб'єктів управління повинні поєднуватись в цілісне бачення перспектив розвитку економіки України, що не спостерігається сьогодні. Відсутність комплексного та системного підходу щодо прогнозування є причиною низької ефективності фінансового прогнозування, що пов'язано із неузгодженістю дій суб'єктів прогнозування, упущення значних обсягів аналітичної інформації, неврахування уже досвіду та досягнень інших суб'єктів. У зв'язку з цим, розвиток та удосконалення системи фінансового прогнозування в межах національної системи управління є необхідною передумовою удосконалення процесу управління економікою України.

Розвиток цілісної та узгодженої системи фінансового прогнозування дозволить підвищити взаємодію суб'єктів управління в процесі фінансового прогнозування та покращити поширення результатів прогнозних досліджень між ними. Підвищення ефективності застосування механізмів фінансового прогнозування здатне сформулювати передумови розвитку економіки держави в цілому та її реального сектору зокрема, ефективність якого перебуває у значній залежності, зокрема і від наявності та ефективності фінансових прогнозів.

Бібліографічні посилання

1. Азрилиян А. Н. Большой бухгалтерский словарь / А. Н. Азрилиян. – М. : Институт новой экономики, 1999. – 570 с.
2. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

3. Економічна енциклопедія : у 3 т. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – Т. 3. – 952 с.
4. Зуб А. Т. Стратегический менеджмент: Теория и практика / А. Т. Зуб. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 415 с.
5. Калюжная Н. Г. Определение понятий «система» и «система управления» на основе дескриптивного и конструктивного подходов / Н. Г. Калюжная // Бизнес Информ. – 2015. – № 2. – С. 15-20.
6. Конащук В. Л. Визначення напрямків удосконалення господарської діяльності підприємства / В. Л. Конащук // Економічний вісник. – 2014. – Вип. 6.
7. Кураков Л. П. Экономика: инновационные подходы / Л. П. Кураков, А. Г. Краснов, А. В. Назаров. – М. : Гелиос, 1998. – 600 с.
8. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. / В. Я. Малиновський. – 2-ге вид. – К. : Атіка, 2003. – 576 с.
9. Мангутов И. С. Менеджер организации : типологический словарь-справочник / И. С. Мангутов, А. А. Петров. – СПб. : СПбГАСУ, 2010. – 280 с.
10. Менеджмент, маркетинг и экономика образования : учеб. пособ. / под ред. А. П. Егоршина, Н. Д. Никандрова. – Н. Новгород : НИМБ, 2004.
11. Основы менеджменту / В. Г. Федоренко, О. М. Діденко, Є. В. Бондаренко та ін. ; за ред. В. Г. Федоренка. – К. : Алерта, 2007. – 420 с.
12. Приживара С. В. Управління як специфічний вид діяльності / С. В. Приживара // Державне будівництво. – 2012. – № 1. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2012_1_9
13. Смирнов Э. А. Основы теории организации : учеб. пособ. для вузов / Э. А. Смирнов. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1998. – С. 76.
14. Созинов В. А. Исследование систем управления / В. А. Созинов. – Владивосток : ВГУЭС. – 2003.
15. Стельмашук А. М. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / А. М. Стельмашук. – Тернопіль : ТАНГ, 2000. – 315 с.
16. Шарапов О. Д. Економічна кібернетика : навч. посіб. / О. Д. Шарапов, В. Д. Дербенцев, Д. Є. Семьонов. – К. : КНЕУ, 2004. – 231 с.
17. Ярмиш О. Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні / О. Н. Ярмиш, В. О. Серьогін / за заг. ред. Ю.М. Тодики. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – 672с.
18. Ячменева В. М. Менеджмент организаций: современные проблемы управления / В. М. Ячменева, Г. М. Чернецова, А. И. Сулыма. – Симферополь : ДОЛЯ, 2007. – 344 с.

Надійшла до редколегії 08.10.15